

BİR EĞİTİM ORTAMI OLARAK VIDEO

Cevat ALKAN

Herhangi bir eğitim ortamından gereği gibi yararlanabilmek için önce onu çeşitli yönleriyle tanımak gerekir. Ancak bundan sonradır ki bu ortamın eğitsel işlevlerinden yararlanma olasılığı, yerinde ve uygun biçimde kullanma olanağı yaratılabilir.

Eğitim ortamlarının incelenmesinde değişik yaklaşımlar izlenmektedir. Bu konuda temel ölçüt, incelemenin amacıdır. Eğitsel amaçla incelenen bir eğitim ortamı konusunda hangi davranışsal hedefler için, nasıl ve nerede kullanılacağı gibi hususların objektif olarak ve bütünlük arz edecek biçimde bilinmesi gerekir. Diğer bir deyişle, incelemenin belirli ölçütlere dayandırılması gerekir. Eğitim alanında son zamanlarda çok yaygın biçimde kullanılmaya başlanmış olan video, bu yazıda: tanım, önem, özellik, tür, ilgili öğretim materyalleri, teknik yapı, kullanım biçimi, yararları, kullanım alanları, sağlanma yolları ve yönetsel hususlar gibi yönleriyle tanıtılmaktadır.

Tanım

Video, Latince "görüyorum" anlamına gelen ve "Görüntü işaretleri" ile ilgili olan bir terimdir. Bu terimle adlandırılan ortam: önceden kayıt ettiği ses ve görüntüyü bir aherya ileten elektro mekanik bir araçtır. Kısaca "Video" olarak adlandırıldığı gibi, "Video teyp" "Video teyp rekorde" "Görsel-İşitsel teyp" gibi adlarla da anılmaktadır.

Önem

Videonun eğitim yönünden taşıdığı önem, onun etkili bir iletişim ve öğrenme ortamı olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca video, eğitimde yazılı formdaki öğretim materyallerine alternatif oluşturmaktadır. Bir ortam olarak öğrenmede yeni metodolojiler yaratmakta ve uzaktan öğretim süreçlerinde büyük potansiyele sahip bulunmaktadır. Öğretmen ve öğrenciye, kaçırılan bir dersi izleme ve tekrar etme, bilgi ve fikirlere erişme, çalışma becerisi geliştirme planlı ve programlı hareket etme gibi hususlarda destek sağlamaktadır.

Genel Özellikler

Bir eğitim ortamı olarak video, görme ve işitme duyusuna aynı anda hitap etme özeliğine sahiptir. Renk, hareket ve sesi aynı görüntüde kaynaştırma özeliğine sahiptir. Süreçlerde öğrenci katılımını teşvik etmektedir. Ayrıca video, ikiyönlü iletişim sağlama, diğer ortamlarla birlikte kullanıma, çeşitli öğrenme etkinlikleri için kolaylıkla kullanılabilme özelliklerine sahiptir. Teknik olarak videolar özel görüntü çekim tekniklerine yer verme, tekrar-tekrar kullanılabilme ve pratik kullanım özellikleri üstün olan ortamlardır. Bu ortamlar geleneksel televizyonla öğretim yöntemini potansiyeli yüksek görüntülü ve işlevsel öğretim ünitelerine dönüştürme özeliğine sahip bulunmaktadır.

Türler

Bugün için piyasada çeşitli firmalara ait değişik video türleri ve sistemleri mevcuttur. En çok kullanılan dört türün ikisi Avrupa yapısı (SVR-VER), diğer ikisi de Japon yapısı (BETA-VHS) dir. Video türlerinin yanısıra dalga boyu esasına göre değişik sistemler vardır. Bunlar PAL, SECAM ve NTSC gibi sistemlerdir. Pal sistemini kullanan ülkeler arasında İngiltere ve Türkiye'de yer almaktadır. Amerika Birleşik Devletleri NTSC, Fransa SECAM sistemi kullanmaktadır. Türkiye genel olarak BETAMAX tür video kullanmaktadır. Üretilen video ve televizyonlar Pal, Secam ve NTSC olarak üretilmektedir. Televizyon ve video birlikte kullanıldıklarından aynı sistemi taşımaları gerekmektedir.

Video İle Kullanılan Öğretim Gereçleri

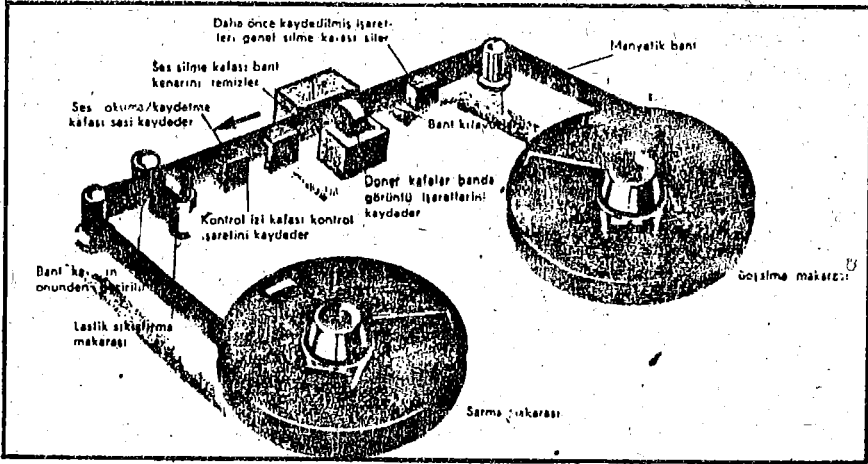
Video teyplerde öğretim gereci olarak bantlar, kasetler ve diskler kullanılmaktadır. Ayrıca bilgisayar, kitle iletişim ortamları ve videonun birlikte kullanılmasıyla geliştirilen video teks, akıllı video disk telebilgi ve tele yazılım gibi yeni öğretim ortam ve sistemleri geliştirilmekte ve kullanılmaktadır.

Video disk, görüntü kalitesi ve bilgi erişim hızı yüksek ve bilgisayarla birlikte kullanılan bir ortamdır. Video teks, izleyiciye seçim olanağı veren, uzaktan elektronik iletişimle yazı ve grafik görüntü iletilme ortamıdır. Bantlar çeşitli firmalarca üretilmektedir. Tiplerine göre, bant genişliklerine göre ve taban malzeme kaplamalarına göre sınıflandırılmaktadırlar. Bant genişlikleri 1/4, 1/2, 1 ve 2 İnç olmak üzere çeşitlidir.

Video teypler ve video ile öğretim için hazırlanan öğretim gereçleri uzmanlık ve ekip çalışmasını gerektiren bir karakter taşımaktadır. Programdaki bütün olay ve olguların gelişimi ve birlikteliği senaryoda oluşur. Senaryo yazımı genellikle yapımcı, yönetmen ve konu uzmanı ile ilgilidir. Eğitimciler programı planlar ve senaryoyu oluştururlar, yapımcı-yönetmen ise senaryoyu görüntü diline uyarlar. Programın ekonomik olmasına özen gösterilmeli, görüntü ve anlatımda yer alacak öğeler belirlenmeli, ağırlık görüntüde olmalıdır. Programın her ögesi ile ilgili sorular önceden yanıtlanmalıdır.

Teknik Yapı

Video teypler, teknik yapı olarak ancak uygun bir kaset ve televizyon alıcısı ile birlikte kullanılmaktadırlar. Esasında bu araçlar kamera, televizyon ekranı, kayıt ortamı gibi belirli birimlerin oluşturduğu bir sistem içinde işlevlerini yerine getirmektedirler. Araç, teknik olarak elektronik bir yapıya sahiptir. Uzaktan kumandalı ve programlı video türleri vardır. Makinanın ana öğeleri şekil-1 de görülmektedir.

Şekil 1. Videoteyp Makinası ana Öğeleri.

Videoteyp bantlarının bir yüzü demiroksitle kaplıdır. Bu tabaka bir mıknatıs yanından geçirilerek mıknatıslanır. Görüntü yada ses işaretlerini teybe kaydedebilmek için işaret önce manyetik işaret haline getirilir. Bu işlem, Kayıt/okuma kafası denilen özel biçimdeki bir elektro mıknatıs tarafından yapılır. Kafanın yanından geçen bant

işaretin şiddetine göre mıknatıslanır. Kaydı okumak için mıknatıslanmış teyp, önce geri sarılır. Bant kafanın yanından tekrar geçirildiğinde, kaydı yapmakta kullanılmış olan elektriksel işarete benzer bir işaret kafada üretilir.

Görüntü kaydetmenin temel ilkeleri ses kaydetmenin aynıdır. Ancak bir görüntü işareti herhangi bir ses işaretinden çok daha yüksek frekansları içerir. Bu yüzden çok yüksek bir bant kafa hızı gerekir. Bu sorunu çözebilmek için araçların çoğuna tambur (Drum) denilen özel bir döner kafa konmuştur.

Araçların iç yapıları türlerine göre değişmektedir. Genellikle bir motor ve soğutucu mevcuttur. Ekseri araçta kaset yuvası vardır. Kaset buraya konduktan sonra "açık" düğmesine basılarak araç çalışmaya hazır duruma getirilir. Daha sonra "Play" e basılarak araç çalıştırılır.

Kullanım Esasları

Videoteyplerin öğretim maksadıyla kullanılmasında üç temel kullanım aşaması vardır: 1) İzleme öncesi ön hazırlık, 2) İzleme yada uygulama, ve 3) İzleme sonrası yada değerlendirme. Herbir aşamada gerek öğretmenin ve gerekse öğrencinin yerine getirmesi gereken belirli işlemler ve işlem basamakları mevcuttur. Video ile öğretimde bu hususlar ayrı birer öğretim yaprağı olarak geliştirilmeli ve öğretim esnasında öğretmen ve öğrencilerin istifadesine sunulmalıdır. Video ile öğretimde gösteri normal olarak 15-20 dakikadır.

Yararları

Videoteyplerin bir öğretim aracı olarak ve video ile öğretimin bir öğretim yöntemi olarak öğretmene, öğrenciye ve süreçlere getirdiği yeni olanaklar ve kazandırdığı yeni boyutlar vardır. Bu hususlar kısmen önem ve özellik başlıkları altında belirlenmişti. Bunlara ilave olarak diğer yararları kısaca özetlemek gerekirse bunların başhacalarını şu şekilde listelemek olanaklıdır:

- Öğrenmeyi zamana ve mekana bağımlı olmaktan kurtarmak,
- Planlı olması gereken öğrenme-öğretme etkinliklerinin gerçek-ten planlı olarak ele alınmasını teşvik etmek,
- Öğretim süreçlerine mikro öğretim gibi yeni yöntemler ve videoteks gibi yeni ortamlar kazandırmak,

- Bireysel ve grup öğrenimine yeni olanaklar kazandırmak,
- Esnek ve kaliteli ev-video eğitim sistemi yaratmak,
- Bilginin sunuluşunda ve akışında düzen sağlamak,
- Öğrenci tepkilerini gözleme olanağı vermek,
- Hareket, renk ve ses boyutlarıyla öğrenmeyi kolaylaştırmak,
- Sınıf dışı olgu ve olayları sınıf ortamına getirmek, ve
- Somut ve kalıcı öğrenme sağlamak.

Kullanma Alanları

Videoteypler ve video ile öğretim bu gün çok geniş bir kullanım alanına sahip bulunmaktadır. Kullanım alanlarını genel çizgilerle ve kategorik olarak belirlemek gerekirse bu ortamların öncelikle tüm öğretim disiplin alanlarında kullanıldığı görülmektedir. İkinci olarak, tüm öğretim kademelerinde kullanılmaktadır. Üçüncü olarak uzaktan öğretimin önemli bir kullanım alanı olduğu dikkati çekmektedir. Değişik öğrenme durumlarını bir kullanım kategorisi olarak ele aldığımızda bu ortamların: yeni konu sunmada, belirli bir problemi ortaya koymada, ilgi uyandırmada, sorulara yanıt bulmada, bilgi kaynağı oluşturmada, tutum değerlendirmede, beceri kazandırmada ve nihayet bireysel ve grupla öğretim durumlarında kullanılmakta olduğu görülmektedir. Beşinci olarak videolar, halk eğitiminde ve hizmet içi eğitimde yaygın olarak kullanılmaktadır.

Sağlama Yolları

Kullanılan öğretim gereçleri değişik yollarla sağlanabilir. Bunların başlıcaları: 1) satınalma, 2) kiralama, 3) ödünç alma, 4) bağış, ve 5) üretme gibi seçenekler olduğu söylenebilir. Kiralama, ilgili ticari kuruluşlardan, ödünç alma ise il eğitim araçları merkezlerinden sağlanabilir. Bizzat üretme yolu ileri teknoloji, gerekli donanım ve uzmanlık bilgi ve becerisi gerektirmektedir. Temin edilme kaynakları olarak ilgili özel ve kamu kuruluşları arasında: video klupleri, Film Radyo ve Televizyonla Öğretim Merkezi, İl Eğitim Araçları Merkezleri, yabancı eğitim atışelikleri, ticari kuruluşlar ve eğitim kurumları sayılabilir.

Yönetmel Hususlar

Videoteypler ve video ile öğretim hernekadar pratik ve kullanışlı yardımcılar ise de eğitim ortamı olarak birden fazla ünitenin oluştur-

duğu bir sistem olduklarından özenle seçilmeleri ve bilinçli kullarımları gerekmektedir. Gerekli bakım, onarım ve işletme hizmetleri için teknik personele gereksinim vardır. Programların önceden hazırlanması gerekmektedir. Kaliteli öğretim programı bulma güçlüğü vardır. Ticari maksatla hazırlanmış, eğitsel değeri düşük programlara dikkat etmek gerekmektedir. Kullanımda toz, rutubet ve elektrik donanımına dikkat etmek gerekir. Sistemi oluşturan araçları ve gereçleri temin etmek oldukça pahalıdır.

ÖZET

Bu kısa açıklamadan anlaşıldığı gibi, bir eğitim ortamı olarak video, öğrenme-öğretme süreçlerine yeni boyutlar kazandırmaktadır. Yeni ve ileri bir teknoloji ürünü olarak video, eğitim teknolojilerine yeni teknolojik uygulamalar kazandırmaktadır. Eğitimin kalitesinin yükseltilmesine ve öğrenme-öğretme durumlarının esnek bir nitelik kazanmasına olanak vermektedir. Ortamdan gereği gibi yararlanabilmek için gerek araçların gerekse öğretim gereçlerinin özenle seçilmesi ve tekniğine uygun biçimde işe koşulmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

İLGİLİ KAYNAKLAR

- Akan, Vildan., (Çev.). "Sınıfta Film Kullanmanın Elverişli Teknikleri Hakkında Tevsiyeler" Mesleki ve Teknik Öğretim s. 243, Mayıs, 1973.
- Güngör, Nurver., "Öğretiminize Tezple Yeni Boyutlar Kazandırılm" Mesleki ve Teknik Öğretim, Yılı 22, Sayı 258, Ağustos, 1974, s. 29-48.
- Kesim, Mehmet., İletişim Teknolojisinde Yeni Gelişmelerden TELETEXT ve VIEWDATA'nın Uzaktan Öğretimde Kullanılması. Anadolu Üniversitesi Yayınları No. 106, AÖF. No. 36 Eskişehir. 1985.
- Kılıç, Levent., Eğitim Televizyonunda Yapımcı, Yönetmen. Anadolu Üniversitesi Yayınları No. 128, A.Ö.F. No. 51 Eskişehir, 1985.
- Öngören, M. Tali., Televizyon Piyas Yazarığı. Ankara Üniv. SBF. Yayınları No. 357. BYYO Yayınları No. 3, Ank. 1973.
- Özsoy, Yahya., Hizmet İçi Eğitimde Video Bant Kullanımı. (Yazarın basılmamış özel notu) 1987.
- Saraçoğlu, Güner., Televizyonda Yapım ve Yönetim, Ankara, Başnur Matbaası, 1967.
- Video - 8 - Sony Video Kamera ve Ses Kayıt Cihazı Handycorn Elkitabı Çeviri.